

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

БОЙЧУК АРТЕМ РУСЛАНОВИЧ

ОБЛІК, АУДИТ І ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА

071 «Облік і оподаткування»
(галузь наук - Управління та адміністрування)

Автореферат
на здобуття бакалаврського рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті
імені Василя Стефаника

Науковий керівник: к.е.н., доц. Шкроміда В.В.

Рецензент: д.е.н., проф. Щур Р.І.

Захист відбудеться «29» червня 2023 р.

Завідувач кафедри

_____

Баланюк І.Ф.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Управління операційною діяльністю підприємства та необхідність його обліково-аналітичного забезпечення	7
1.2. Нормативно-правові основи обліку, аудиту та аналізу операційної діяльності підприємства	13
1.3. Порядок визнання та оцінки доходів і витрат операційної діяльності господарюючого суб'єкта	22
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТзОВ «ТРАНС-ДОЛ»	
2.1. Організація обліку операційної діяльності автотранспортного підприємства	27
2.2. Методичні особливості формування результатів операційної діяльності та їх відображення в обліку і звітності	38
2.3. Порядок аудиту результатів операційної діяльності підприємства автотранспортних перевезень	44
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТзОВ «ТРАНС-ДОЛ»	
3.1. Аналіз складу та структури доходів і витрат операційної діяльності автотранспортного підприємства	50
3.2. Оцінка ефективності операційної діяльності компанії автотранспортних перевезень	55
3.3. Шляхи підвищення ефективності операційної діяльності автогосподарства	62
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Оптимальна організація збирання, обробки та представлення обліково-економічної інформації, пов'язаної з витратами і доходами в операційній діяльності підприємства, є надзвичайно важливою складовою його облікової системи. Ця підсистема має безпосередній вплив на поточні фінансові результати підприємства. Однак, для досягнення успіху в цьому напрямку, необхідно мати ефективну систему організації обліку, яка відповідає потребам конкретного підприємства. Оптимізація процесу обліку витрат і доходів в операційній діяльності виступає як засіб покращення господарської діяльності підприємства. Тому вивчення раціональної організації цієї підсистеми є важливим завданням, яке потребує як наукового, так і практичного дослідження з метою його подальшого вдосконалення.

Останні дослідження щодо обліку операційної діяльності підприємств привертають увагу вчених, таких як О.В. Гаращенко, Я.В. Лебедзевич, С.Л. Червінська, Є.Ю. Шара, Л.М. Янчева, І.Б. Чернікова, І.О. Гладій та інші. Однак, на підставі практичного досвіду підприємств, зокрема автотранспортних, можна стверджувати, що все ще існує дискусія щодо декількох важливих питань, пов'язаних з обліком фінансових результатів. Ці питання стосуються організації та методології формування результатів операційної діяльності та їх відображення у фінансовій звітності.

Мета дипломного дослідження полягає у розгляді особливостей, пов'язаних з веденням обліку, проведенням аудиту та аналізом операційної діяльності підприємства з урахуванням його галузі та специфіки функціонування.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено і вирішено такі завдання:

- вивчено і чітко проаналізовано наукові публікації за обраною темою дослідження, узагальнено їх за підходом авторів щодо цієї проблеми;
- розглянуто процес управління операційною діяльністю підприємства та необхідність його обліково-аналітичного забезпечення;

- досліджено нормативно-правові основи обліку, аудиту та аналізу операційної діяльності підприємства;
- описано порядок визнання та оцінки доходів і витрат операційної діяльності господарюючого суб'єкта;
- ознайомлено з організацією обліку операційної діяльності автотранспортного підприємства;
- вивчено методичні особливості формування результатів операційної діяльності та їх відображення в обліку і звітності;
- розглянуто порядок аудиту результатів операційної діяльності підприємства автотранспортних перевезень;
- здійснено аналіз складу та структури доходів і витрат операційної діяльності, а також проведено оцінку ефективності її провадження у компанії автотранспортних перевезень;
- розглянуто шляхи удосконалення підвищення ефективності операційної діяльності автогосподарства.

Об'єктом дослідження вибрано фінансово-господарську діяльність ТзОВ «Транс-Дол», в якому наявні можливості усестороннього висвітлення досліджуваних у роботі питань щодо організації і ведення бухгалтерського обліку, здійснення аудиту та аналізу операційної діяльності.

Предметом дослідження визначено теоретичні і практичні особливості обліку, аудиту та аналізу операційної діяльності підприємства в умовах ринкових відносин з урахуванням його галузевої специфіки.

Методи дослідження. У дипломній роботі використовуються різні методи для деталізації, узагальнення, порівняння та дослідження об'єкта дослідження в галузі бухгалтерського обліку та аналізу операційної діяльності. Декілька з цих методів включають системний аналіз, що дозволяє розчленувати об'єкт на складові елементи; синтез, що допомагає узагальнити різні аспекти організації та методики бухгалтерського обліку; аналогію, яка використовується для дослідження зарубіжних практик у відповідності до вітчизняної системи обліку; інформаційне моделювання, що забезпечує дослідження за допомогою

нормативно-довідкових матеріалів; аналіз результатів операційної діяльності з точки зору їхньої відповідності стандартам та потребам менеджменту; порівняння даних підприємства в різні звітні періоди; групування показників для визначення залежностей між ними; використання абсолютних та відносних величин для вивчення використання облікової інформації в управлінні; монографічний підхід для ознайомлення з теоретичними розробками вітчизняних та зарубіжних вчених з питання оцінки ефективності операційної діяльності; розрахунковий підхід для обчислення необхідних аналітичних показників та графічний підхід – для візуального відображення результатів досліджень.

Обсяг та структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури, додатків. Вона викладена на 80 сторінках, ілюстрована 6 таблицями, 12 рисунками та 8 додатками. Список використаних джерел містить 78 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі викладено актуальність теми, об'єкт і предмет дослідження, методи його проведення і практичне значення окремих результатів тощо.

У першому розділі **«Теоретико-методичні основи обліку, аудиту та аналізу операційної діяльності підприємства»** досліджуються теоретичні основи управління операційною діяльністю підприємства та необхідність його обліково-аналітичного забезпечення; нормативно-правові основи обліку, аудиту та аналізу операційної діяльності підприємства; порядок визнання та оцінки доходів і витрат операційної діяльності господарюючого суб'єкта.

У другому розділі **«Особливості організації і методики обліку та аудиту операційної діяльності ТзОВ «Транс-Дол»** вивчено організацію обліку операційної діяльності автотранспортного підприємства; методичні особливості формування результатів операційної діяльності та їх відображення в обліку і звітності; порядок аудиту результатів операційної діяльності підприємства автотранспортних перевезень.

У третьому розділі **«Аналіз ефективності операційної діяльності ТзОВ «Транс-Дол»** проведено аналіз складу та структури доходів і витрат операційної діяльності автотранспортного підприємства, виконано оцінку ефективності операційної діяльності компанії автотранспортних перевезень, а також розглянуто шляхи удосконалення підвищення ефективності операційної діяльності автогосподарства.

ВИСНОВКИ

Велика увага вчених, як вітчизняних, так і зарубіжних, зосереджується на дослідженні операційної діяльності як важливої економічної категорії та об'єкта обліку. Під час проведення дослідження було встановлено, що науковці мають загальну точку зору щодо сутності «операційної діяльності». Згідно з цією точкою зору, операційна діяльність є господарською діяльністю, яка охоплюється статутом підприємства і є основним джерелом отримання прибутку та фінансування розвитку бізнесу.

Для отримання повної інформації про операційну діяльність компанії дуже важлива науково обґрунтована класифікація її фінансових результатів, а саме прибутку. Це допомагає розібратися в структурі витрат і доходів підприємства, а також розуміти цілі та функції, які виконує отриманий прибуток. Класифікація результатів господарювання також забезпечує можливість більш повного використання аналітичної інформації про операційну діяльність компанії для прийняття важливих управлінських рішень. В економічній літературі існує велика кількість різноманітних класифікацій, які досліджуються, і це важливо для правильної організації обліку і аналізу операційної діяльності, адаптованої до потреб різних користувачів фінансової інформації.

Для ефективної організації та систематизації обліку операційної діяльності компанії необхідно чітко визначати і розглядати доходи та витрати, які виникають протягом звітного періоду, а також коректно встановлювати їх значення. Цей процес регулюється нормативно-правовими актами, які приймаються державою та професійними організаціями. Вони встановлюють правила щодо ведення обліку, проведення аудиту та аналізу операційної діяльності, враховуючи особливості конкретної галузі.

Було проведено вивчення організації та методики обліку, аналізу доходів і витрат, а також формування фінансових результатів операційної діяльності підприємства з урахуванням його специфіки. Дослідження особливостей обліку, аудиту і аналізу операційної діяльності було проведено на прикладі ТзОВ «Транс-Дол», компанії, що займається наданням послуг у сфері автотранспорту.

На автотранспортному підприємстві бухгалтерський облік організовано згідно з чинним законодавством України і ведеться за журнальною формою. Для цього використовується спеціалізоване програмне забезпечення під назвою «BAS: Бухгалтерія». Усі економічні операції оформлюються первинними документами у відповідних підрозділах. Ці документи накопичуються протягом певного періоду та передаються до централізованої бухгалтерії для автоматизованого групування, обробки та подальшого обліку.

На автотранспортному підприємстві проводиться окремий бухгалтерський облік витрат, доходів і фінансових результатів, який базується на виді діяльності кожного структурного підрозділу.

Так, у бухгалтерії ТзОВ «Транс-Дол» для визначення результатів від операційної діяльності на рахунку 79 відкривають наступні субрахунки:

- субрахунок 791 «Фінансові результати від реалізації наданих автопослуг з перевезення вантажів» (за видами);
- субрахунок 792 «Фінансові результати від реалізації наданих автопослуг з перевезення пасажирів» (за видами);
- субрахунок 793 «Фінансові результати від реалізації наданих транспортно-експедиційних послуг» (за видами);
- субрахунок 794 «Фінансові результати іншої операційної діяльності»;
- субрахунок 795 «Фінансові результати іншої діяльності».

На підприємстві дуже важливо відповідати вимогам законодавства та інформаційних потреб керівництва шляхом регулярного складання та подання фінансової та внутрішньої звітності у визначені строки. Ці види звітності мають спільні риси і відмінності. Наприклад, вони мають спільні аспекти, такі як джерела формування облікової інформації та порядок зіставлення та призначення, що відображають інформацію про діяльність підприємства. З іншого боку, є різниця у змістовному наповненні, термінах складання та подання, а також у користувачах цієї інформації та багато іншого.

Добрим аспектом є той факт, що повні дані про фінансову і внутрішню звітність використовуються для проведення аналітичних процедур з метою

виявлення змін у ключових показниках операційної діяльності автотранспортної компанії, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ними та виявлення негативних тенденцій для подальшого їх усунення у майбутньому.

Для достовірної оцінки правильності бухгалтерського обліку і складання звітності, компанія ТзОВ «Транс-Дол» періодично запрошує зовнішнього аудитора, який надає свої послуги систематично та на високому професійному рівні. Аналізуючи систему обліку і звітності, можна зробити висновок, що на досліджуваному підприємстві не було виявлено значних порушень законодавства у сфері ведення обліку операційної діяльності.

У третьому розділі було проведено аналіз результативності операційної діяльності компанії «Транс-Дол» протягом періоду з 2020 по 2022 роки. Крім того, розглянуто різні способи покращення ефективності операційного ведення автопарку. Результати аналізу доходів і витрат діяльності автотранспортного підприємства за ці два роки свідчать про позитивну ситуацію щодо отримання прибутку.

За трьома роками, з 2020 по 2022, ТзОВ «Транс-Дол» відзначається різноманітною динамікою щодо свого складу та структури доходів та витрат. Особливу увагу слід звернути на зміну в питомій вазі інших операційних доходів, яка виявляє значну варіацію. У 2020 році спостерігалось зменшення цього показника на 4,9%, тоді як у наступному році він зріс на 15,0%.

Щодо витрат, зазначених за період, варто зазначити, що у діяльності компанії «Транс-Дол» спостерігається змішана динаміка відносно питомої ваги останніх. Для того, щоб з'ясувати причини цих змін, необхідно провести уважну оцінку рівня доходів та витрат, їх складових та перевірити їх адекватність, цільове призначення та відсутність зловживань. Цей аналіз може допомогти виявити справжню причину встановлених змін. З нашої точки зору, керівництво підприємства повинно провести таку оцінку.

З метою детального аналізу продуктивності операційної діяльності компанії були розраховані різні показники рентабельності, що відображають ефективність використання активів підприємства для отримання прибутку. Ці

показники вказують на те, який прибуток було здобуто за кожну гривню, вкладену в активи, і були проаналізовані протягом декількох років. Аналіз показав, що досліджувана компанія виявляється рентабельною.

У світлі останньої пандемії COVID-19 та нестабільності в діловому середовищі, що спричинена воєнними конфліктами, стає зрозумілим, що умови для успішного бізнесу стають складнішими. Враховуючи це, ТзОВ «Транс-Дол» має намір поліпшити ефективність своєї автотранспортної галузі шляхом впровадження нових підходів. Ці заходи спрямовані на досягнення передових результатів, що в кінцевому підсумку допоможуть з легкістю подолати можливі кризові ситуації та стабілізувати бізнес-процеси на підприємстві, забезпечивши достатній рівень прибутковості його діяльності.

СПИСОК ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Н. С., Говоруха О. О., Кирильєва Л. О., Євлаш Т. О. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Х. : ХДУХТ, 2019. 182 с.
2. Атамас П. Й. Фінансовий облік : Навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 356 с.
3. Верига Ю. А., Гладких Т. В., Орищенко М. М. Фінансовий облік : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2019. 492 с.
4. Верхоглядова Н., Шило В., Кисла В. : Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 536 с.
5. Іщенко Я. П., Подолянчук О. А., Коваль Н. І. Фінансовий облік I : підручник. Вінниця : Видавництво ФОП Кушнір Ю. В., 2020. 496 с.
6. Король Г. О., Сокольська Р. Б., Акімова Т. В. та ін. Фінансовий облік I : навч. посібник. Дніпро : НМетАУ, 2020. 192 с.
7. Краєвський В. М., Колісник О. П., Гуріна Н. В. Фінансовий облік : навчальний посібник. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 616 с.
8. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підручник; 2-ге вид., доп. та перероб. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 482 с.
9. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 460 с.
10. Кудлаєва Н. В. Фінансовий облік I. Навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2018. 305 с.
11. Лишиленко О. В. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. 3-тє вид. доп. I перероб. К. : Центр учбової літератури, 2022. 608 с.
12. Теловата М. Т., Петраковська О. В. Фінансовий облік – 1 (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. К. : Інтердрук, 2019. 217 с.
13. Чудовець В. В., Жураковська І. В. Фінансовий облік і звітність : навчальний посібник. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2018. 330 с.
14. Шкроміда В.В. Використання багатофакторного мультиплікатора оборотності оборотних активів в управлінні конкурентоспроможністю

підприємства. / В.В. Шкроміда, Т.М. Гнатюк. // Бізнес-Інформ. Науковий журнал. – Харків, 2018. – № 2. – С. 191-196.